

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **P. Č.**, České Budějovice, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní třída 118/16, Praha 1, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 8. 10. 2012, č. j. 5 A 165/2012 - 7,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalované **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Žalobce (dále „stěžovatel“) se žalobou u Městského soudu v Praze domáhal „ochrany proti rozhodnutí“ žalované ze dne 19. 7. 2012, č. j. 2042/12, jímž bylo zrušeno určení advokáta Mgr. Z. Málka k poskytnutí právní služby stěžovateli podle § 18 odst. 4 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Současně stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků a v čestném prohlášení uvedl, že je plně invalidní a pobírá „státní příspěvek“ ve výši životního minima.

[2] O této žádosti městský soud rozhodl v záhlaví citovaným usnesením tak, že stěžovateli nepřiznal osvobození od soudních poplatků. Městský soud své rozhodnutí odůvodnil mimo jiné tím, že soudu sice jsou z jeho činnosti dostatečně známy stěžovatelovy příjmové i majetkové poměry, pro které byl ostatně v minulosti v řízeních u Městského soudu v Praze opakovaně osvobozován od soudních poplatků; má však za to, že

tu existují jiné důvody, pro které by stěžovatelovi nemělo být přiznáno osvobození od soudního poplatku. Podle názoru soudu stěžovatel totiž zneužívá toho, že je od poplatků osvobozen, a jeho úspěšné žádosti o osvobození od soudních poplatků jak v řízeních o žalobách, tak v řízeních o kasačních stížnostech jej povzbuzují k další procesní aktivitě, která nijak nesvědčí o snaze dobrat se vyřešení sporné právní otázky (ani o tom, že stěžovatel vůbec bere na zřetel rozhodnutí soudů, jež mu opakovaně ze stejných důvodů nevyhověly) a která je předem odsouzena k neúspěchu. Své stanovisko městský soud opřel nejen o statistické údaje o celkovém počtu žalob a řízení zahájených na návrh stěžovatele, ale také o popis několika konkrétních řízení a způsobů, jakým tato řízení stěžovatel svou procesní aktivitou ovlivňuje. Proto soud uzavřel, že stěžovatelův návrh v daném případě zjevně nemůže být úspěšný, což by samo o sobě bylo důvodem pro nepřiznání osvobození od soudního poplatku dle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s."), nicméně nadto dovodil, že v posuzované věci stěžovatel zneužívá institutu osvobození od soudních poplatků k účelům, pro které není určen.

[3] Stěžovatel napadl uvedené usnesení městského soudu podáním, kterým se domáhá jeho kasace, když své nesouhlasné stanovisko s výše předestřenými závěry městského soudu podpořil velmi obecnými a stručnými, místy nesrozumitelnými výtkami (viz např. „*zmatečný akt není prkotina*"). Stěžovatel v kasační stížnosti nepodřadil své námitky zákonným kasačním důvodům ve smyslu § 103 odst. 1 s. ř. s., z textu podání je nicméně patrné, že namítá nezákonnost usnesení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

[4] V rámci přezkumu naplnění podmínek řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud v tomto případě netrval, s ohledem na specifický charakter napadeného usnesení městského soudu, na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Opačný postup by totiž znamenal jen další řetězení téhož problému a nebyl by v souladu se zásadou hospodárnosti řízení (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, publ. pod č. 486/2005 Sb. NSS, či rozsudek ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, rozhodnutí NSS dostupná na www.nssoud.cz).

[5] Kasační stížnost je tak podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná, byť nebyl zaplacen soudní poplatek a stěžovatel není ani zastoupen advokátem. Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že není důvodná.

[6] Stěžovatel brojí proti tomu, že nebylo vyhověno jeho žádosti o osvobození od soudního poplatku za jím podanou žalobu. Nejvyšší správní soud nicméně kasační námitky stěžovatele nepovažuje za důvodné a se závěrem městského soudu o nepřiznání osvobození od soudního poplatku se ztotožňuje, neboť plně koresponduje se závěry vyplývajícími z judikatury Nejvyššího správního soudu ve vztahu k institutu osvobození od soudních poplatků.

[7] Jak již Nejvyšší správní soud ve své judikatuře několikrát konstatoval, individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s. Z dikce ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. především vyplývá, že účastník může být osvobozen od soudních poplatků při současném splnění těchto tří

předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c) doložení nedostatku prostředků. Mimo toto ustanovení se dílčím způsobem aplikuje rovněž ust. § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř."), za použití ust. § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, či rozsudek ze dne 26. 11. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66).

[8] Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, publ. pod č. 2099/2010 Sb. NSS, ve vztahu k těmto podmínkám dovodil, že *„slovo „může" užité v § 36 odst. 3 větě první s. ř. s. ovšem dává soudu určitý, byť ve světle judikatury Ústavního soudu poměrně nevelký, prostor pro uvážení, zda i když jsou podmínky pro osvobození splněny, tj. účastník nemá dostatek prostředků a není naplněna ani negativní podmínka osvobození zakotvená ve větě druhé zmíněného ustanovení, není výjimečně namístě mu dobrodiní osvobození od soudních poplatků odepřít. Soudní uvážení se musí řídit stejnými pravidly jako uvážení správní, tj. zejména se musí vyvarovat libovůle, rozlišovat mezi různými případy na základě racionálních, logických a nediskriminačních kritérií a posuzovat obdobné případy obdobně a různé případy různě. Tato povinnost při soudním uvážení plyne z principu materiálního právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Znamená to, že budou-li podmínky podle § 36 odst. 3 věty prvé a věty druhé s. ř. s. splněny, pravidelně to povede k osvobození od soudních poplatků, a to v míře, která bude odpovídat majetkové nouzi účastníka řízení. Je proto žádoucí účastníka osvobodit jen částečně, lze-li po něm spravedlivě požadovat, aby byť jen z určité části svoji poplatkovou povinnost splnil. Neosvobození bude za splnění podmínek výjimkou z pravidla, pro kterou musí existovat vážné skutkové důvody, které je soud v rámci odůvodnění svého uvážení povinen přezkoumatelně vyložit, přičemž vždy musí mít na paměti, že základním smyslem a účelem uvedeného ustanovení je zajistit rovný přístup osob k soudní ochraně, tj. výkon ústavně zaručeného základního práva."*

[9] V rozsudku ze dne 10. 5. 2012, č. j. 6 As 15/2012 – 15, pak Nejvyšší správní soud odkázal i na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, podle kterého *„v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od nějž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nález Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08."* Mají-li soudní poplatky zajistit výše uvedenou regulační funkci, musí soudy kromě majetkové situace účastníka řízení zohlednit i další okolnosti případu, např. v podobě procesního postupu daného účastníka v předmětném řízení, případně v dalších jím vedených řízeních před tímto soudem.

[10] V nyní posuzovaném případě tak městský soud při posuzování stěžovatelem podané žádosti o osvobození od soudního poplatku správně přihlížel nejen k majetkovým poměrům stěžovatele, ale i k dalším okolnostem případu a také k osobě stěžovatele samotného a jeho procesní aktivitě v dalších řízeních vedených nejen před Městským soudem v Praze, pohybující se až na samé hranici kverulantství. Způsob posouzení žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků ze strany městského soudu se tak Nejvyššímu správnímu soudu jeví jako správný a spravedlivý, neboť, jak bylo shora

uvedeno, Nejvyšší správní soud již vyslovil, že součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žalobce je také úvaha, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakýkoliv jiný závěr by byl v rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení mohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu i za okolností, jež svědčí o svévoli či šikanóznímu výkonu práva anebo představuje zjevně neúspěšný návrh.

[11] Nejvyšší správní soud se tak ztotožňuje se závěry městského soudu, že podaná žaloba zjevně nemůže být úspěšná, neboť napadá rozhodnutí, které není nezákonné, a že stěžovatel v posuzovaném případě zneužívá institutu osvobození od soudního poplatku a obecně svých procesních práv, neboť stěžovatel nepřeberným množstvím svých podání a procesních návrhů činěných před krajskými soudy, resp. Nejvyšším správním soudem, oddaluje meritorní řešení sporů. Tím nicméně spíše prokazuje, že jejich motivem je skutečně pouhé opětovné vyvolávání a nekonečné vedení sporů, svědčících o šikanózním výkonu procesních práv stěžovatelem, nikoliv o snaze domoci se ochrany svých práv v řízení před soudy.

[12] Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatele jako nedůvodnou se shora uvedených důvodů zamítl (§ 110 odst. 1 in fine s. ř. s.).

[13] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel v řízení úspěch neměl a žalované žádné náklady s tímto řízením nad rámec běžné činnosti nevznikly, takže jí Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 8. listopadu 2012

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu